

גמ' סוכה (ת) - כל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח

רב דניאל שטיין

א. תוספות הרא"ש (ג.) - לא נצרכה אלא לקיטוניות שבה. מה שנדחק רש"י לרב חנן בר רבא מאי ראי' מייתי ר' יהודה היאך ישבו ז' בנים בז' טפחים, לאו פירכא היא דדילמא אריכא טובא אבל לא היתה רחבה אלא ז' טפחים, ובניה באותו אורך הוו יתבי.

ב. גמ' עירובין (יד.) - כל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רחב טפח. מנא הני מילי, אמר רבי יוחנן, אמר קרא ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו עד שפתו עגל סביב וחמש באמה קומתו וקו שלשים באמה יסב אתו סביב. [תוס' (שם) ד"ה והאיכא - משמע שהחשבון מצומצם וכו' וקשיא דאין החשבון מדוקדק לפי חכמי המדות]. [תוס' הרא"ש (שם) - תמיה לי מה שייד למיבעי הכא מנא הני מילי בדבר הנראה לעינים ואדם יכול לעמוד עליו יביאו דבר שהוא רחב טפח ונמדוד ההיקף, ונ"ל לפרש לפי שאין הדבר מכוון שההיקף הוא יותר מג' טפחים קא בעי תלמודא מה"מ מנין לקחו חכמים ליתן גבול ומדה לדבר אחד אף על פי שאינו מכוון אלא שהדבר קרוב להיות מכוון, ומייתי ראי' דקרא נמי קא עביד הכי דים של שלמה שהיה רחב עשר וקאמר קרא דקו שלשים אמה יסוב אותו אף על פי שהוא ארוך יותר].

ג. תשו' אגר"מ (ח"ב יו"ד סי' קמ"ו) - וכן ודאי הוא גם בריבוע דתפילין שג"כ הא א"א לצמצם ואיך שנראה לעין הוא הריבוע הכשר לכתחלה אף שכלפי שמיא אינו מצומצם. ופלא על מש"כ כתר"ה שהגרי"ז הלוי זצ"ל היה סבור שיש מעלה כשימדדו ריבוע דתפילין במיקראסקאפ.

ד. ערוך השולחן (יו"ד סי' פ"ד סע' ל"ו) - יש מי שכתב בשם חכמי הטבע דהמסתכל בזכוכית המגדלת שקורין ספאקטיוו"א יראה בחומץ מלא תולעים והנה בחומץ אין חשש כמו שנתבאר דהתולעים המתהוים בתלוש התירה התורה אמנם שמעתי שבכל מיני מים וביחוד במי גשמים מלא ברואים דקים שאין העין יכולה לראותם ובילדותי שמעתי מפי אחד שהיה במרחקים וראה דרך זכוכית המגדלת עד מאד כרבבות פעמים במים כל המיני ברואים ולפ"ז איך אנו שותים מים שהרי אלו הברואים נתהוו במקורם אמנם האמת הוא דלא אסרה תורה במה שאין העין שולטת בו דלא ניתנה תורה למלאכים דאל"כ הרי כמה מהחוקרים כתבו שגם כל האויר הוא מלא ברואים דקים מן הדקים וכשהאדם פותח פיו בולע כמה מהם אלא ודאי דהבל יפצה פיהם ואף אם כן הוא כיון שאין העין שולט בהם לאו כלום הוא אמנם כמה שהעין יכול לראות אפילו נגד השמש ואפילו דק מן הדק הוה שרץ גמור.

ה. רמב"ם (פ"א יסודי התורה הי"ב) - והואיל והדבר כן הוא כל הדברים הללו וכיוצא בהן שנאמרו בתורה ובדברי הנביאים הכל משל ומליצה הן כמו שנאמר יושב בשמים ישחק כעסוני בהבליהם כאשר יש' ה' וכיוצא בהן על כל אמרו חכמים דברה תורה כלשון בני אדם.

ו. גמ' שבת (קז:) - דתניא ר' אליעזר אומר ההורג כינה בשבת כהורג גמל בשבת, מתקיף לה רב יוסף עד כאן לא פליגי עליה דרבי אליעזר אלא בכינה דאינה פרה ורבה אבל שאר שרצים ורמשים דפרים ורבי לא פליגי ושניהם לא למדוה אלא מאילים.

ז. רמב"ם (פ"א שבת ה"ב) - רמשים שהן פריין ורביין מזכר ונקבה או נהוין מן העפר כמו הפרעושין ההורג אותן חייב כהורג בהמה וחייה, אבל רמשים שהויות מן הגללים ומן הפירות שהבאישו וכיוצא בהן כגון תולעים של בשר ותולעים שבתוך הקטניות ההורגן פטור.

ח. ס' השתנות הטבעים בהלכה (הסכמת הגר"א נבנצל) - אדמו"ר הגרשז"א (שליט"א) נוקט דבעינן הכינים הלכו חז"ל לפי מראית העין.

ט. תשו' מנחת אשר (סי' י"ד) - וראיתי בארחות שבת שם שכתב שנתברר ע"י בדיקה מדעית של מומחים שיש סחיטה במגבונים אלה וממילא הוי פסיק רישא, והנה כבר ביארתי פעמים רבות שלענ"ד אין דיני התורה בכלל והלכות שבת בפרט נקבעים ע"י המבחן המדעי אלא ע"י המציאות הנראית לעינינו והתייחסות בני אדם וכו', ואעפ"כ אין בזה איסור סחיטה וכו' כיון שלמראה עין לא רואים כל סחיטה ואין במים הנסחטים כל חשיבות בעיני בני"א.

י. שטלה"ג לשבת (לה. בדפי הרי"ף אות ג') - הרשב"א כתב והביאו דבריו הר"ן ומגד משנה שאם היה יודע קודם שסגר את הפתח שהיה בביתו צבי שמותר לסגור ביתו ולשמור ביתו והצבי שבתוכו אע"פ שע"י הנעילה נצוד הצבי ממילא ובלבד שלא יתכוין לשמור את הצבי לבדו אלא שמתכוין נמי לשמור הבית, והר"ן והרמב"ן פליגי עליה וסברי כשיודע שיש צבי בבית קודם שינעול אע"פ שמתכוין לשמירת הבית ואפילו לא יתכוין כלל לצידת צבי שאסור לו לנעול הבית זהו פסיק רישיה והשתא לדברי הרשב"א נמצינו למדין דאע"ג דקיי"ל דפסיק רישיה אסור היינו דוקא שבאותו מעשה דעביד הפסיק רישיה אינו מתכוין ואינו עושה דבר היתר עמו אבל אם באותו הפסיק רישיה שעושה עושה ג"כ דבר היתר עמו ויתכוין גם לדבר היתר אז אפילו עביד פסיק רישיה ומכוין גם לו שרי ובאמת כי קולא היא זו ואני בחידושי דכל מעשה שאפשר לעשותו זולת הפסיק רישיה אז אילו עביד אותו מעשה אפילו בפסיק רישיה שרי כי לא מתכוין לעשות בפסיק רישיה וכו' ומדברי הרשב"א סיוע גדול לדברי כי קו"ח הם דברי מדבריו.